

ראש השנה לג

לא עולין באילן ולא רוכבין על גבי בהמה וכו'.
קושי: השתא דרבנן אמרת לא, דאורייתא מיבעיא?
תירוץ: זו ואין צריך לומר זו קתני.

ואין חותכין אותו בין בדבר שהוא משום שבות ובין בדבר שהוא משום לא תעשה.
הגדרה: משום שבות - מגלא, לא תעשה - סכינא.
קושי: השתא משום שבות אמרת לא, לא תעשה מיבעיא?
תירוץ: זו ואין צריך לומר זו קתני.

ציטוט מהמשנה ומסקנה שיוצאת ממנה: אבל אם רצה ליתן לתוכו מים או יין יתן. מים או יין - אין, מי רגלים - לא.

שאלה: מתניתין מני?

תשובה: אבא שאול היא. דתניא, אבא שאול אומר: מים או יין - מותר, כדי לצחצחו, מי רגלים - אסור, מפני הכבוד.

סתירה:

אין מעכבין את התינוקות מלתקוע הא נשים - מעכבין	אין מעכבין לא את הנשים ולא את התינוקות מלתקוע ביום טוב
רבי יהודה - דמר אבי ישרא - בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות, דברי רבי יהודה	רבי יוסי ורבי שמעון - רבי יוסי אומר: נשים סומכות רשות.

אבל מתעסקין בהם עד שילמדו.

הרחבת ההלכה: אמר רבי אלעזר: אפילו בשבת.

חיזוק מברייתא: תני נמי הכי: מתעסקין בהן עד שילמדו, אפילו בשבת. ואין מעכבין התינוקות מלתקוע בשבת, ואין צריך לומר ביום טוב.
סתירה בתוך הברייתא: הא גופא קשיא;

מתעסקין בהן עד שילמדו ואפילו בשבת - אלמא לכתחלה אמרינן תקעו	אין מעכבין, עכובא הוא דלא מעכבין. הא לכתחלה - לא אמרינן תקעו!
בקטן שהגיע לחינוך	בקטן שלא הגיע לחינוך

ישוב הסתירה

ציטוט מהמשנה ומסקנה שיוצאת ממנה: והמתעסק לא יצא. הא תוקע לשיר - יצא. ניסיון להתאים את זה לשיטה של רבא: לימא מסייע ליה לרבא, דאמר רבא: התוקע לשיר יצא. דחייה: דלמא תוקע לשיר - נמי מתעסק קרי ליה.

והשומע מן המתעסק לא יצא.

קושי על מסקנה שלכאורה יוצאת מהמשנה: אבל השומע מן המשמיע לעצמו, מאי - יצא! לימא תיהוי תיובתיה דרבי זירא. דאמר ליה רבי זירא לשמעיה: איכוון ותקע לי! **תירוץ:** דלמא אידי דתנא רישא מתעסק, תנא סיפא נמי מתעסק.

משנה. סדר תקיעות: שלש של שלש שלש. שיעור תקיעה כשלש תרועות, שיעור תרועה כשלש יבבות.
סתירה

שיעור תקיעה כשלש תרועות	שיעור תקיעה כשלש תרועות	שיעור תקיעה כשלש תרועות
תנא דידן קא חשיב תקיעה דכולהו בבי, ותרועות דכולהו בבי	תנא ברא - קא חשיב חד בבא, ותו לא	יישוב הסתירה על ידי אביי

סתירה

קביעת אביי - בהא ודאי פליגי	שיעור תרועה כשלש יבבות	שיעור תרועה כשלש שברים
ילולי ליל	גנוחי גנח	גנוחי גנח

תוספות מסכת ראש השנה דף לג עמוד א

הא רבי יהודה הא רבי יוסי - אומר ר"ת אף על גב דסתם מתניתין כרבי יהודה הלכה כר' יוסי דנימוקו עמו ומעשה רב דהמוצא תפלין (עירובין דף צו. ושם) מיכל בת שאול היתה מנחת תפלין ואשתו של יונה שהיתה עולה לרגל והוא עובדא דפרק אין דורשין (חגיגה דף טז: ושם) דהבאנוהו לעזרת נשים וסמכו עליו נשים כדי לעשות נחת רוח לנשים ומותרות לברך על מצות עשה שהזמן גרמא אף על גב דפטורות מן דבר המצוה ההיא ומתעסקות בהן כמו מיכל בת כושי שהיתה גם מברכת ותדע דאמרינן פרק החובל (ב"ק דף פז.) אמר רב יוסף מעיקרא אמרי מאן דאמר הלכה כרבי יהודה עבידנא יומא טבא לרבנן דלא מיפקדנא ועבידנא ואם במקום דפטור מן הדבר ועושהו אסור מלברך אם כן אמאי עבידנא יומא טבא והלא היה מפסיד ברכות ציצית ולולב ותפלין ומגילה ונר חנוכה וסוכה והבדלה וקדוש היום וברכות של ק"ש שחרית וערבית וכל הברכות כולן ואמרינן בפי' המניח (שם דף ל.) האי מאן דבעי למיהוי חסידא ליקיים מילי דברכות ועוד אמרינן פרק ערבי פסחים (פסחים דף קטז:) סומא פטור מלומר ההגדה ופריך מרב יוסף ורב ששת דהוי אמרי אגדתא כל חד וחד בביתיה ומדמוציא אחרים ידי חובתן שמע מינה דמחייבין ומשני משום דקסברי מצה בזמן הזה דרבנן אבל ממה שהיו מברכין לא מדקדק מידי שמע מינה היכי דפטורי שרי לברוכי ומשום דמברך ברכה שאינה צריכה וקעבר משום בל תשא ליכא דההיא דרשה דרבנן דהא אמר בפרק מי שמתו (ברכות דף כא.) ספק קרא אמת ויצב ספק לא קרא חוזר וקורא ולא אסרינן מספק משום לא תשא ומוציא שם שמים לבטלה דאסרינן בפי"ק דתמורה (דף ג. ד.) מדכתיב את ה' אלהיך תירא הני מילי בלא ברכה

מחזור ויטרי, מהד' הורוויץ, עמ' 413-414 (אשכנז, מאה יב)

שאין מונעין מן הנשים לברך על לולב וסוכה דהא אמרי' בפי"ק דקדושין כל מי"ע שהז"ג נשים פטורות, לאפוקי דאינן חייבות ואינן צריכות, אבל אם חפצות להביא עצמם בעול המצוה הרשות בידה ואין מוחין לה, דלא גרעא ממי שאינו מצווה ועושה ומאחר דמקיימת מצוה אי אפשר בלא ברכה.

סמ"ג עשין מב (אשכנז, מחצית ראשונה של מאה יג)

אבל זהו דבר תימה (דברי רבינו תם) מהו "וצונו" בדבר שאינה מחוייבת לא מדאורייתא ולא מדרבנן.

טור אורח חיים סימן יז (מאה יג-יד)

סומא חייב בציצית ונשים ועבדים פטורים וטומטום ואנדרוגיניס חייבין מספק וכתב הרמב"ם ז"ל יתעטפו בלא ברכה והוא הולך לשיתנו שפירש שנשים אין יכולות לברך בדבר שהן פטורות אבל ר"ת כתב שיכולות לברך אף על פי שהן פטורות ויותר טוב שלא יברכו קטן היודע להתעטף אביו צריך ליקח לו ציצית לחנכו:

ספר מהרי"ל (מנהגים) הלכות שופר

[א] דרש מהרי"ל סג"ל הכל חייבין בשופר בין קטנים בין גדולים. אכן נשים פטורות דמצות עשה דזמן גרמא הוא. אך שמכניסין את עצמן לחיוב. והואיל שמחייבין את עצמן צריכין להזדרז לתקן צרכיהן הן בתכשיטין הן בתבשילין להיות פנויות לבא בית הכנסת ולהיות שם לשמוע קול שופר, ואל יטריו את הציבור להמתין אחריהם. ואמר שבמדינת אוסטרייך היו נוהגות הנשים לבשל בערב ר"ה על ראש השנה ויהיו בר"ה פנויות בבהכ"נ, וביוצאם מבהכ"נ החמו המאכל. ויכוונו כולם שיהיו בבית הכנסת הנשים והבתולות לשמוע התפלה והתקיעות מראש ועד סוף, וכן נהגין עתה.

והואיל והנשים הכניסו את עצמם בחיוב התקיעה נכון הדבר אם יכולין בשום צד שיניחו התינוקות בבית כדי שלא יפסיקו משמוע קול שופר דאין יוצאין א"כ במכווננו לשמוע קול שופר מראשו ועד סוף וכן בא"ח. ולפיכך גם אם התוקע מאריך בתקיעות יותר מן השיעור, אל יאמר אדם כבר שמעתי את השיעור מה לי באריכות קול, אך חייב לשמוע את הכל. אכן האנשים אשר מחוייבין בדאורייתא בתקיעת שופר לא יחזיקו כלל התינוקות אצלם בעודן התקיעות שמא יבטלו משמיעת קול בראותם תחבולות התינוקות. ואמר מהרי"ל סג"ל שנשגבה פליאה בעינינו מאין בא שנהגו המנהג הרע הזה להוליך התינוקות לבית הכנסת לשמוע הם קול שופר, בשלמא בקריאת המגילה עבדינן משום שמחה והכא מאי, תינוקות קטנים שהגיעו לחינוך מצוה לחנכם. ואם אי אפשר לאשה להניח את בנה בביתה אז יותר טוב להחזיקו אצלה בבהכ"נ הנשים, דאינהו אינן חייבים כ"כ כאנשים. אכן המנחת בנה בביתה הרי זו משובחת דהכניסה את עצמה לחיוב וגם אנו מברכין למעניהם על תקיעת שופר.

